i, među njima i ja, kao učesnica iz Srbije i Crne Gore). Prezentacije i paneli odvijali su se u nekoliko prostorija istovremeno, tako da je bilo nemoguće čuti čak i polovinu. Jedna od dobrih strana konferencije jeste što je obuhvatala istovremeno studentske prezentacije, promocije informacionih sistema i baza podataka za istraživače u društvenim naukama, problematiku vezanu za tehničke i metodičke strane nastavnog procesa, kao i prezentacije istraživanja i teorijske diskusije. Izdvojila bih odlično predavanje po pozivu profesora Majkla Epla sa Univerziteta Medison u Viskonsinu, inače jednog od najpoznatijih savremenih kritičkih pedagoga, kao i prezentacije Dejvida Milsa i Sju Rajt na uzbudljivom panelu naslovljenom *The Rush to Market?* ("Trka za tržište?"). Tokom diskusija, kao i tokom moje prezentacije (*Educational Policy from Nationalism to Euro-Integrationism: an Anthropological Analysis of Serbian Educational Reform*), učesnici su pokazali veliko interesovanje za antropološki pogled na dinamiku i strukturu obrazovne reforme u Srbiji. Odlična atmosfera i širok dijapazon tema na konferenciji doprineli su tome da mislim da nije preterano reći da, i kada je antropologija obrazovanja u pitanju, domaća nauka ide potpuno u korak sa međunarodnim tendencijama.

U ovom smislu, nadam se da je ova konferencija samo prvi u nizu događaja u kojima će domaći etnolozi i antropolozi uzeti aktivno učešće u istraživanju, kritici i evaluaciji obrazovnih procesa u zemlji i svetu.

Jana Baćević

Извештај о путовањима и теренском раду студената

Одељења за етнологију и антрополигију Филозофског факултета у Београду у Бугарској

Заједно са студентима друге године Дејаном Радисављевићем и Петром Вељачићем боравила сам у југозападној Бугарској (Западни Родопи, Пирин) у периоду 11-24.08. 2002. године. Наше путовање, боравак и рад на терену обављен је у оквиру међународног пројекта Балканског института за етнологију и удружења ДИОС из Софије – "Expedition 33" у области Грмена и Гоце Делчева. Сви истраживачи су били смештени у Доњој бањи у селу Огњанову (општина Грмен), које нам је било база и главни предмет истраживања наше трочлане екипе.

Огњаново има етнички хетерогено становништво које се састоји од Бугара хришћана, Бугара муслимана и Рома. Роми су традиционално муслимани, али током последњих година постепено прелазе у нову веру – баптистичку, под утицајем секти. Исту тенденцију смо запазили и у суседном селу Марчеву у којем Роми чине већину. Главни предмет наших интересовања и истраживања на терену је била малобројна ромска заједница у Огњанову која настањује једну махалу у рубном подручју села и у непосредној близини хришћанског гробља. У селу постоји и делује невладина ромска организација "Интегро". Обавили смо разговоре са активистима организације у њиховој канцеларији, обавестили се о њиховим досадашњим и будућим пројектима и материјалима, као и о циљним групама (ромске заједнице у Огњанову и Марчеву).

У слободно време правили смо излете по околним селима и разгледали археолошке локалитете – бројне трачке тумуле, остатке римске цесте и утврђења Кале. Посетили смо Дубницу, Горњи и Доњи Дебрен, Скребатно, Дрјаново, Рибново, Лештен и Ковачевицу ("бугарски Холивуд"), археолошки ло-

калитет из римског доба Nikopolis ad Nestum, манастир и цркву св. Георгија у Хаџидимову, општинско средиште Грмен и град Гоце Делчев. У Рибнову, које је настањено искључиво муслиманским становништвом, имали смо прилику да упознамо породицу Али Мустафе Бошнака (потомак мухаџира из Босне). Они су нас примили у својој кући, где смо водили разговор и погледали документарни филм (аматерски снимак на видео касети) о колективној прослави сунета у Рибнову јануара 1990. године, првој јавној манифестацији тог типа у пост-социјалистичкој Бугарској.

По повратку кући, израдили смо 11 фото филмова које смо снимили на терену и започели сређивање сакупљене грађе, као и прве верзије рукописа. Рукопис о становништву села Огњанова предала сам за штампу редакцији часописа *Етнология* (ДИОС, Софија). Нажалост, организатор ни овај пут није испоштовао преузете обавезе и није објавио резултате обављених истраживања.

***

Наша шесточлана екипа је учествовала у раду међународног семинара и теренскоистраживачке експедиције под називом *Practical Workshop and Field Work's Group* у северозападној Бугарској у периоду од 18.08. до 31. 08. 2001. године, на позив организатора проф. др Тоше Спиридонова, научног удружења *ДИОС* и Балканског института за етнологију из Софије. Нашу екипу су чинили Гордана Горуновић, асистент (инструктор летње теренске праксе студената) и студенти етнологије и антропологије: Павле Карабасил и Јасмина Матић (апсолвенти), Драгица Кумрић, Драган Станојевић и Рада Крстановић (III г.).

Били смо смештени у селу Стакевци у пограничној зони, где смо обавили рекогносцирање терена и прикупили етнографску грађу за потребе наших истраживачких тема (свакодневни живот у селу; привреда; етнокултурне особине и етнички ставови торлачке етнографске групе). Пошто смо се упознали са природно-географским, демографским и економским карактеристикама села, усмерили смо пажњу на конкретну ситуацију и актуелне услове живота његових малобројних становника (начин привређивања, домаћинство) у периоду транзиције, тј. од почетка реформи и спровођења аграрне реформе у Бугарској (од 1989. године).

По окончању теренског истраживања учествовали смо у раду међународног научног скупа "Borders" који је одржан у Белоградчику и Стакевцима 29 – 31. 08. Гордана Горуновић је учествовала са својим рефератом "Друштвени и економски контекст разграђње традицијске културе у савременом бугарском селу: пример пограничног села Стакевци у северозападној Бугарској". Драган Станојевић и Рада Крстановић су свој коауторски текст под насловом "Теренско путовање у Бугарску у светлу обреда прелаза" приложили за штампу часопису *Етнология* (годишњак *ДИОС-а*, Софија). Гордана Горуновић је такође приредила свој рукопис и послала га електронском поштом редакцији *Етнологије.*

Колико нам је познато, због финансијских проблема с којима се суочио након семинара, организатор није испунио све преузете обавезе и није публиковао резултате истраживања, нити радове са научног скупа.

Гордана Горуновић